

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Doksanyedinci İçtima

7 Şubat 1340 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	633	kule üzerine vukubulan ikraz veya istikraz	
2. — Evrakı vâride	634	muamelelerinin üç sene müddetle tecili hak-	
Lâyhalar	634	kında 2/279 numaralı teklifi kanunisi ve	
1. — Müdafaai Milliye Vekâletinin		şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	634
1339 senesi hidematı umumiyesi için sarfına mezuniyet verilmiş olan 47 751 224 lira yirmibeş kurşluk tahsisata zamimeten daha 2 660 000 liranın avans olarak sarfına mütedair kanun lâyihası (1/439)	634		
Teklifler	634	2. — Zonguldak Mebusu Yusuf Ziya Bey ve rüfekasının; Bartın ağzında teraküm eden kumların taranması için Nafia Bütçesine kırk bin lira tahsisat vaz'ı hakkında 2/281 numaralı teklifi kanunisi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	634
1. — Edirne Mebusu Hüseyin Rifkî Beyin, Maadin Müdüriyeti Umumiyesinin İktisat Vekâletinden Nafia Vekâletine devrolunmasına dair teklifi kanunisi (2/286)	634		
2. — Edirne Mebusu Faik ve Tekirdağı Mebusu Cemil beylerin Men'i müs-kirat Kanunu mucibince Türkiye haricine çıkarılmak üzere iddihar edilmiş olan müs-kirat ve şarapların tehiri imhası hakkında teklifi kanunisi (2/287)	634	3. — Rize Mebusu Ekrem Beyin; 19 Teşrinisani 1337 tarih ve 166 numaralı Beyiye hakkı ve gişe memurluklarının mâlûlgazilere tahsisi hakkındaki Kanunun birinci ve ikinci maddelerinin tadili hakkında 2/284 numaralı teklifi kanunisi ve şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	634
Mazbatalar	634	4. — Siirt Mebusu Halil Hulki Efendinin; Şer'îye Vekâletinden musaddak icazetnameyi malik olmıyanların ilmî kisveyi lâbis olmamaları hakkında 2/282 numaralı	
1 Antalya Mebusu Ahmed Sâki Bey ve rüfekasının; bey'i bilvefa veyahut rehin ve teminat iraesî suretiyle emvali gayrimen-			

	Sayfa
teklifi kanunisi ve sayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası	634
5. — Siirt Mebusu Halil Hulki Efendinin; bilûmum ceraim erbabının affı hakkında 2/277 numaralı teklifi kanunisi ve sayanı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası	634:636
6. — Müdafaai memleket uğrunda ika edilmiş olan efal ve harekâtın cürüm addolunamayacağı hakkındaki 19 Teşrinisani 1339 tarihli Kanunun birinci maddesinin tefsirine dair Başvekâletten mevрут 3/199 numaralı tezkere ve Adliye Encümeni mazbatası	636
7. — Rakı naklinden mahkûm İnebolulu Bayramoğlu İsmail hakkında ita edilen hükkümde hatayı adli vâkı olduğundan af suretiyle telâfisine dair Başvekâletten mevрут 3/200 numaralı tezkere ve Adliye Encümeni mazbatası	636
8. — Bâzı mahallerde hâkimi müetemi teşkilâtının iadesine ve bâzı mahakimin lâğvına dair 1/384 numaralı kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası	636
9. — Şah İsmail'in keyfiyeti katlinden mahkûm Osmangazi Nümune Mektebi müallimi sabıki Şevket imzalı istida ve tâyini muameleye mahal olmadığına dair Adliye Encümeni mazbatası (4/140)	636:637
Tezkereler	
1. — Tekâüt Kanununun neşrinden evvel velileri vefat eden memurîni mülkiye evlâtlarından, kanunun neşrinden sonra maaş tahsisi için müracaat edenler hakkında ne yolda muamele edileceğinin tefsirine dair Başvekâletten mevрут tezkere (3/215)	637

	Sayfa
Takrirler	
1. — Burdur Mebusu Hüseyin Baki Beyin; Mükellefin düyununun tahsilât defterlerinde müfredatiyle gösterilmesine dair takriri (4/151)	637
2. — Denizli Mebusu Mazhar Müfid Beyin; Divanı Muhasebatın her üç ayda bir tanzim edeceği raporları tetkik etmek üzere Nizamnamei Dahilinin 89 neu maddesi mucibince teşekkülü lâzımgelen Divanı Muhasebat Encümeninin teşkili ve bu bapta raporları tetkik ve Heyeti Umumiyyeye bildirmesi hakkında takriri	637:638
3. — Karesi Mebusu Vehbi Beyin; Palamutluk - Ilıca elektrikli dekovil hattı imtiyaz evrakının Meclise celbi hakkında takriri	638
4. — Edirne Mebusu Faik Bey ve nüfekaşının Men'i Müskirat Kanunu mucibince Türkiye haricine çıkarılmak üzere iddihar edilmiş olan müskirat ve şarapların tehiri imhası hakkında takriri (4/150)	638
3. — Rey istihsali	
1. — Mücadeleli Milliyede şehidolan gönüllü ve kuvayı millîye zâbitan ve efrat ailelerine maaş tahsisi hakkındaki Kanunun ikinci defa rey'e vaz'ı	639,640
4. — Sualler	
1. — Denizli Mebusu Mazhar Müfid Beyin, Muhtelit Mübadele Heyetindeki muhabhaslarımızın mesaisine ve Garbi - Makendonya'daki ahali İslâmiyyeye reva görülen mezalime dair Mübadele, İsmar ve İskân Vekâletinden şifahi sual takriri (6/137)	633

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat Saat : 2,25

REİS — Fethi Bey

KÂTIPLER : Ruşen Eşref Bey (Afyon Karahisar), Kemal Bey (Adana)

REİS — Celseyi açıyorum, efendim, zaptı | sabık hülâsası oknacaktır :

1. — ZAPTI SABIK HÜLÂSASI*Birinci Celse*

İkinci Reîsvokili İsmet Beyin tahtı Riya-setlerinde bilânet zaptı sabık hülâsası kıraat ve aynen kabul ve evrakı varide aid oldukları mahallere havale edildi. Ruznamenin on dokuzuncu maddesini teşkil eden 18 Teşrinievvel 1339 tarihli kararı ve Bakaya Kanununun birinci maddesine mütaallik Adliye Encümeninin tefsir mazbatasının müstacelen müzakeresine dair Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Beyin tahriri kıraat ve kabul olundu.

Ruznamenin 18 nci maddesini işgal eden Ağnam Resminin sureti tahsili hakkındaki teklifi kanuniler, vukubulan talep ve teklif üzerine müstacel ruznameye alındı.

Ordu mensubîninden olup da Harekâtı Milliyeye iştirak etmiyenler hakkında tatbik edilecek mukarreratın ikmal edilip edilmediğine dair Cebelîberket Mebusu Avni Beyin sualine Müdafaai Milliyeye Vekili Kâzım Paşanın, Balıke - Karaaydın Kumpanyası tarafından Palamutluktan sahile temdid edilen dekovil hattına dair Karesi Mebusu Mehmed Vehbi, ve İstanbul'da vukua gelen tramvay kazalarıyla şirketlerde Türk memurlar istihdamına dair İstanbul Mebusu Ali Rıza Beylerin suallerine Nafia Vekili Süleyman Sırrı Beyin verdikleri cevaplar istima edildi. Badehu Rize vilâyetinde fındık, portakal, limon, mandalina,

çay ve tütün yetiştirilmesi hakkındaki lâ-yihai kanunîyenin bakıye müzakeresine geçildi.

Encümeden tadilen gelen beşinci ve altıncı maddeler müzakere edilerek beşinci madde tadilen kabul ve altıncı madde tayyedildi. Kanun lâ-yihasının mütaakıp maddelerinin numaraları buna göre tashih ve teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

İsmet Bey tarafından küşat ve Rize vilâyetinde eşcari nafia yetiştirilmesi hakkındaki lâ-yihai kanunîyenin müzakeresine devam olunarak altıncı madde aynen ve yedinci madde tadilen ve kanunun heyeti umumiyesi 139 reyyle kabul edildi. Badehu Milli Mücadelede şehidolan gönüllü ve Kuvayı Milliye efrat ve zâbitan ailelerine tahsis kılınacak maaş hakkındaki kanun lâ-yihasının müzakeresine iptidar olundu. Heyeti umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görülerek maddelerin müzakeresine geçildi. ve bütün maddeler aynen kabul ve kanunun heyeti umumiyesi fâ-yini esami ile reye vaz'edildi. Tasnifi âra neticesinde nısap hâsıl olmadığı anlaşılaraq Perşembe günü içtima edilme üzere celseye nihayet verildi.

Reis

Ali Fethi

Kâtip

Karahisarı Sahib

Ruşen Eşref

4. — SUALLER

1. — *Denizli Mebusu Mazhar Müfid Beyin, Muhtelit Mübadele Heyetindeki murahhaslarımızın mesaisine ve Garbi - Makedonya'daki ahali İslâmîyeye reva görülen mezalime dair şifahi sual tahriri (6/137) Mübadele, İmar ve İskân Vekâletine havale edilmiştir.*

REİS — Zaptı sabık hakkında bir itiraz var mı efendim?

NACI B. (Elâziz) — O duttur efendim; tütün değil.

REİS — Bu suretle tashih olunacak. Başka bir itirazımız var mı? Zaptı sabık hülâsası tadilen kabul edildi.

2. — EVRAKI VARİDE

Lâyhalar

1. — Müdafaa-i Milliye Vekâletinin 1339 senesi hidematı umumiyesi için sarfına mezuniyet verilmiş olan 47 751 224 lira yirmi beş kurusluk tahsisata zamimeten daha 2 660 000 liranın avans olarak sarfına mütedair kanun lâyihası (1/439) (Muvazene-i Maliye Encümenine)

Teklifler

1. — Edirne Mebusu Hüseyin Rifkî Beyin, Maadin Müdüriyeti Umumiyesinin İktisat Vekâletinden Nafia Vekâletine devrolunmasına dair teklifi kanunisi (2/286) (Lâyiha Encümenine)

2. — Edirne Mebusu Faik ve Tekirdağ Mebusu Cemil beylerin; Men'i Müskirat Kanunu mucibince Türkiye Haricine çıkarılmak üzere iddihar edilmiş olan müskirat ve şarapların tehiri imhası hakkında teklifi kanunisi (2/287) (Lâyiha Encümenine)

Mazbatalar

1. — Antalya Mebusu Ahmed Saki Bey ve rüfekasının; bey'i bilvefa veyahut rehin ve teminat iraesî suretiyle emvali gayrimenkule üzerine vukubulan ikraz ve istikraz muamelelerinin üç sene müddetle tecili hakkında (2/279) numaralı teklifi kanunisi ve şâyânı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası (İktisat ve Adliye encümenlerine)

2. — Zonguldak Mebusu Yusuf Ziya Bey ve rüfekasının Bartın ağzında teraküm eden kumların taranması için Nafia Bütçesine kırk bin lira tahsisat vaz'ı hakkında (2/281) numaralı teklifi kanunisi ve şâyânı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası (Nafia ve Muvazene-i Maliye encümenlerine).

3. — Rize Mebusu Ekrem Beyin; Beyiye hakkı ve gişe memurluklarının mâlûlgazilere tahsisi hakkındaki 19 Teşrinisani 1337 tarih ve 166 numaralı Kanununun birinci ve ikinci maddelerinin tadili hakkında (2/284) numaralı teklifi kanunisi ve şâyânı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası (Müdafaa-i Milliye ve Kavanini Maliye encümenlerine)

4. — Siird Mebusu Halil Hulki Efendinin, Şer'îye Vekâletinden musaddak icazetnameye

malik olmıyanların ilmî kisveyi lâbis olmamaları hakkında (2/282) numaralı teklifi kanunisi veya şâyânı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası (Şer'îye Encümenine)

5. — Siird Mebusu Halil Hulki Efendinin, Bîlûmum ceraim erbabının affı hakkında (2/277) numaralı teklifi kanunisi ve şâyânı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası

REİS — Okunacak :

Riyaseti Celileye

Muhiti içtimainin kâffesine âm ve şâmil ve fakat affın mahdut dairesinden istifade edemiyen birkok mevkuf, hakikatte mâsum insanlardan, dâiniz gibi hiç şüphe etmiyorum ki diğer arkadaşlarım da, birçok hitap ve itap karşısındadır. Adliyenin bugünkü kanunları merasiminden bilâsebep inliyen bir kütlenin affı hususunda lehdarların mütalâatı temennii şeffakatten ziyade muhiti içtimaiyemizdeki haleti ruhiyenin hikâyesinden ve tamamiyle bir sükûn ve istikrar temininden ibarettir. Hele muhiti içtimaiyemizdeki hapisanelerin vaziyeti sadedinde ve mütekevvîn dâvalar üzerinde söylenecek sözlerin nazarı kanunda olmasa bile vicdaniyet karşısında hikâyesinden bile ürpermemek kabil değildir. Birçok esbaba binaen muhiti içtimaiyemizde hattâ hiçbir tesir ve menfaat temin edemiyen affı umuminin dama âm ve şâmil bir şekle ifrağı için berveçhi âti mevaddı kanuniyenin kabulünü teklif ederim.

31 Kânunusani 1340

Siird Mebusu

Halil Hulki

Madde 1. — Mevkuf, mahkûm ve maznun bîlûmum ceraim erbabı affedilmiştir.

Madde 2. — Hali firarda bulunup da üç ay zarfında istiman edenler de işbu aftan müstefidolurlar.

Madde 3. — Hiyaneti vataniye mücrimleri işbu aftan müstefidolamaz.

Madde 4. — Tarihi neşrinden mer'î olan işbu kanunun icrayı ahkâmına Dahiliye ve Adliye Vekilleri memurdur.

Riyaseti Celileye

Muhtelif zamanlarda eşkâli mütenevviada ashabı ceraim haklarında Meclisi Âlice af kanunları ısdar edildiği cihetle Siird Mebusu Halil Hulki Efendi tarafından mûta teklifi kanunünün filhal sayanı müzakere olmadığına müttefikan karar verildi.

Lâyiha Encümeni

Reisi namına	Mazbata Muharriri
Ahmed Sâki	Antalya
	Ahmed Sâki
Kâtip	Âza
Denizli	Adana
Necib Ali	Kemal
Âza	Âza
Bayezid	Mardin
Şefik	Abdürrazak

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Evvele mirde Lâyiha Encümeninın mazbatası reye konsun Lâyiha Encümeninın reddi kabul edilirse söz söylenemez. Eğer ret; reddedilir de teklifi kanuni mevzuubahsolursa o zaman müzakere olunur.

REİS — Efendim ret hakkında söz istiyorlar. Mustafa Bey aleyhinde söyleyecek.

MUSTAFA Ef. (Konya) — Söylesin ki Meclis tenevvür etsin.

OSMAN KADRİ B. (Muş) — Meclisi Âli, Affi umumi Kanununu kabul ettiği zamanlarda o kanun bir ekseriyetin kararına iktiran ettiği için elbette daha musip bir karar olduğunu kabul etmiş ve bu suretle kaani olmuştu. Siird Mebusu Fazlı Halil Hulki Efendi Hazretlerinin şu teklifi muhitim hakkında öteden beri yüreğimde kaynıyan bir arzuyu izhara sebeb oldu. Bundan dolayı kendisine bilhassa teşekkür ederken Meclisi Âlinize şunu arz ve istirham ediyorum ki, muhiti içtimamız, hemen heyeti umumiyesiyle arz edebilirim ki, aşiret teşkilâtına müstenittir. Bilhassa Muş'ta, Samsun, Bitlis'te, Mutki, Siird'de, Ere, Pervari, Garzan, Van'da, Beytüşşebap, Gevar, Çölemerik kazaları ki, aşiret teşkilâtının yegâne merkezleridir. Size pek garip bir hal arz edeyim. Siird dâhilinde Tellü namında bir karye vardır. Bu karyede ailevi bir ihtilâf dolayısıyla tekevvün eden bir dâvayı adlı o kadar garip, o kadar müzmin bir vaziyet almıştır ki, bütün muhitimizi teessürlere gark etmiştir. Adliye bu meseleye vaziyed ederken tah-

kikatı arasına (Siird'de Mutasarıflıkta bulunmuş olan Münip Beyefendi de bilirler ki) Van'da, birisini Hakkâri'de diğer birisini ithal ederek mahkûm ediyor.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Müzakerede edilecekse söz isteriz.

OSMAN KADRİ B. (Devamla) — Adliye tahkikat neticesinde iki yaşındaki bir çocuğu onbeş seneye mahkûm etmiştir. Kadınlar, gelinler bile mahkûm edilmiştir. İşte bu muhitteki âşiret teşkilâtı ile tekevvün edecek dâvalar birkaç eşhasın mahkûmiyetiyle neticelenir. Bendeniz işitiyorum ki, Dahiliye Vekâleti Diyarbekir'den, Bitlis'ten ve bilhassa benim dairei intihabiyemden, Siird'den defterler alıyor, sekizbin mahkûm Diyarbekir'de bulunuyor, bu nasıl iştir. Bunun ihtimali yoktur, sekizyüz yahut bin, ikibin Urfa'da bulunuyor, dörtbin, beşbin Siird'de bulunuyor. Bu mahkûmiyetlerin esası şahsi ağraza; bu şekilde âşiret hissine istinadederek birçokları alâkadar gösteriliyor. Gıyaben mahkûm ediliyor. Hükümet de bunları takibederken hanumanları söndürülüyor. Bu memlekete bu insanlara cidden yazık oluyor. Daha beş gün evvel bir affı umumi kabul edildikten sonra Meclisi Âli ikinci bir affı umumiye daha vereceğini ümitlemiyorum. Lâyiha Encümeninın mazbatasını da bittabi muhik buluyorum. Fakat Meclisi Âliye şunu da arz ederim ki, bizim muhi timizin hali şudur. Oralarda bilhassa Valilikte, mutasarıflıkta bulunmuş olan Mustafa Abdülhalik Beyefendi de muhitin bu haline pekâlâ vâkıftır. Oralarda mahkeme riyasetinde bulunmuş olan ve fakat (kemali şükranla yüzüne karşı söylerim ki) rüşvet yemiyerek cüretle birçok şahidi zor, şahidi ağraz tevkif etmiş bulunan Bayezid Mebusu Şefik Beyi de işhadedirim. Ne hacet; muhitimizde bulunmuş olan zevat da iyi bilirler ki, memleketimizdeki ahvali adliye şu merkezdedir. Bu hakikati kemali teessürle söylüyorum. Men'i şakavet Kanunu bu meselenin karşısına geçemez. Buna karşı Meclisi Âliden tekrar tekrar istirham ediyorum. Affı umumi ile değilse, başka türlü çareler düşünülün, bulsun da memleketi de bu elim dertten kurtarsın.

KÂZİM VEHBİ B. (Ergani) — Söz istiyorum Reis Bey.

REİS — Neye dair söyleyeceksiniz efendim?

KÂZİM VEHBİ B. (Ergani) — Bu meseleye dair

REİS — Affı umumi hakkındaki bu teklifi kanuninin şayanı müzakere olmadığına dair lâyiha Encümeni karar vermiş, Meclise arz etmiştir. Osman Kadri Bey de şayanı müzakere olduğuna dair söyledi. Yani bunun için müzakere açmıyalım diyorum.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Mazbata reddedilirse müzakere açmıyalım.

İSMAİL CANBOLAT B. (İstanbul) — Müzakere zaruridir. Lâyiha Encümeninin reddettiği birşeyin müzakeresi zaruridir.

REİS — Fakat müzakere açılmasına lüzum yoktur diyen arkadaşlar da var. Binaenaleyh Meclisi Âli müzakereye lüzum görürse müzakere açarız.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — O halde yani müzakeresine lüzum görüldüğü takdirde ruznameye alırız;

OSMAN KADRİ B. (Muş) — Çok rica ederim, ruznameye alınsın.

REİS — Şimdi Lâyiha Encümeni mazbatasını reyî âlinize vaz'edeceğim. Kabul edenler.... (Neve dair sesleri) Bilûmum ceraim erbabının affı hakkında Siirt Mebusu Hafîl Hulki Efendinin (2/277) numaralı teklifi kanunisi ve şayanı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni Mazbatası; bunu reyî âlinize vez'ediyorum. Kabul edenler ellerini kaldırsın. Lâyiha Encümeni mazbatası kabul edilmiştir efendim.

6. — *Müdafaa-i memleket uğrunda ika edilmiş olan ef'al ve harekâtın cürüm addolunmıyacağı hakkındaki 19 Teşrinisani 1339 tarihli Kanunun birinci maddesinin tefsirine dair Başvekâletten mevрут (3/199) numaralı tezkere ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Ruznameye alıyoruz.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Reis Beyefendi bu hakikaten pek mühim bir tefsirdir. Kuvayı Milliye Kanunu kabul olundu, Meclisi Âlinin maksadı mücahede-i miliyede hizmet etmiş kimselerin hapishane köşelerinde inlememesini temin etmektir. Adliye Vekâleti bu kanunun bâzı maddelerinde tereddüt etmiştir. Ve bundan dolayı elvemy birçok kimseler hapishanede bulunmaktadırlar. Nevema, - Nâ-meşru mahpusiyet demeyim - ona yakın bir vaziyet hâsıl oluyor. Bu meselenin müstacelen tennevvür etmesi için encümenimiz müstaceliyet

teklifi dermeyan etmiştir. Kabulünü rica ederiz

REİS — Müstacel ruznameye mi alınsın efendim

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Müstacel ruznameye alınsın efendim. Hattâ, Adliye Vekili Bey de bugün müzakeresini rica ediyorlar.

ADLİYE VEKİLİ SEYİD B. (İzmir) — Bendeniz bugün müzakeresini Heyeti Celileden rica edeceğim. En evvel hallolunması lâzım-gelen bir meseledir. Mevkuflara taallûk ediyor.

İHSAN B. (Ankara) — Meselenin ehemmiyeti vardır. Müstacel ruznameye alınarak tabedilmesini ve rüfekayı muhteremeye tevzi edilmesini teklif ediyorum.

REİS — Efendim evveleminde müstacel ruznameye alınmasını reyî âlinize vaz'edeceğim. Kabul edilirse bittabi Cumartesi günü müzakere olunacaktır. O vakte kadar tabı ve tevzi olunur. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksi-ne reye koyuyorum efendim. Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın. Müstacel ruznameye alınmıştır. O halde Cumartesi günü müzakere edilecektir.

7. — *Rakı naklinden mahkûm İnebolu'lu Bayramoğlu İsmail hakkında ita edilen hükümde hatayı adli vâkı olduğundan af suretiyle telâfisine dair Başvekâletten mevрут (3/200) numaralı tezkere ve Adliye Encümeni mazbatası; (Ruznameye)*

8. — *Bâzı mahallerde hâkimi müçtemi teşkilâtının iadesine ve bâzı mahakimin lâğvına dair (1/384) numaralı kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası; (Ruznameye)*

9. — *Şah İsmail'in keyfiyeti katlinden mahkûm Osmangazi Nümune Mektebi muallim sabıkı Şevket imzalı istida ve tâyini muameleye mahal olmadığına dair Adliye Encümeni mazbatası (4/140)*

Riyaseti Celileye

Mütarekeyi mütaakıp Biga, Gönen ve sair mahallerde birçok mezalim ve fecayi irtikâbeden Anzavur'a karşı muannidane ve sebat-kârane mücadele eden ve Biga Dimitokası Müdafaa-i Milliye Riyasetinde bulunarak cansiparane hidematı mesbuk olan ve bilâhara Biga'nın Anzavur tarafından işgali üzerine bin türlü

müşkülâtle bilmezburiye İstanbul'a gelen İsmail Hakkı Beyin - bilâhara Anzavur'un itlâfı üzerine merkumun aleti habaseti bulunan Şah İsmail tarafından - 1337 senesi Nisanında Sirkeci'de Anadolu kiraathanesinde katledildiğinden ve kaatilin muhakemesi esnasında müdafaa vekilleri tarafından «Şah İsmail'in katlettiği kimseler esasen bâfetva ve iradei Padişahî katil ve idamları caiz olan kuvayî milliyeye mensub oldukları cihetle kanları heder edilmiş bir lâşe hükmünde olduklarından fiili vâkım bir cürmü kanuni teşkil etmiyeceği ve merkumun iradei Padişahîye ittiba etmekten başka bir şey yapmadığı ve mahkûm olsa bile memleketin hâkimi mutlakı olan Padişahın affına mazhar olacağı «müdafaa ve mütalâası serd edildiği sırada tahaddüs eden karşılıklıta Şah İsmail'in vücudu itlâf edildiğinden dolayı maznunen 9 Teşrinievvel 1337 tarihinde tevkif ve İstanbul Cınayet Mahkemesince dörtbuçuk seneye mahkûm olduğundan bahisle «Kuvayı Milliyeye mensup mucriminin affı» hakkındaki Teşrinisani 1339 tarihli Kanuna tevfikan affı ve hali perişanisine nihayet verilmesi istirhamına dair merhum İsmail Hakkı Beyin biraderi ve Kadıköy Osmangazi Nümune Mektebi muallimi sabıkı Şevket imzalı istida encümenimizce kıraat ve tetkik olundu.

Müstedinin bahsettiği hâdise, âmmence malûm ve İstanbul'un düşman işgali altında bulunduğu hengâmede Şah İsmail gibi Dâvayı Milliyeye ihaneti cümlelerin dairei itilânda olan bir hainin itlâfına mâtuf olmakla doğrudan doğruya selâmeti vatanı müemmen bir gayeye müteveccih bulunduğu cihetle Meclisi Âlice kabul olunan 26 Kânunuevvel 1339 tarihli Affı Umumi Kanununun beşinci maddesinin fıkrâi saniiyesi (Mondros Mütarekesini mütaakıp müdafaa ve istihlâsı vatan uğrunda fiillerinden dolayı İstanbul Hükümeti zamanında muhtelif mahakim ve divanı harblerce mahkûm ve maznun bulunanlar dahi işbu affı umumiden müstefidolurlar.) hükmü mucibince bu gibiler hakkında doğrudan doğruya ref'i hüküm mahiyetinde ve cürmiyetini salibi affı umumi ilân kılınmış ve müstedinin de bu maddenin şümulünden istifade edeceği derkâr bulunmuş olmakla tâyini muameleye mahal olmadığı ve işbu mazbata Meclisi Âlice rehni tasvibolduğu halde evrakı-

nın maamazbata Adliye Vekâletine irsali lüzumunun Heyeti Umumiyeye arzı karargir oldu.

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Kastamonu	Dersim
Necmeddin	Feridun Fikri
Kâtip	Âza
Bozok	—————
Ahmet Hamdi	
Âza	Âza
Mersin	Kastamonu
Besim	Ahmed Mahir

REİS — Adliye Encümeni Mazbatasını reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın. Adliye Encümeni mazbatasını kabul olunmuştur efendim.

MUSTAFA FEYZİ Ef. (Konya) — Müttefikân...

Tezkere

1. — *Tekâüt Kanununun neşrinden evvel velileri vefat eden memurini mülkiye evlâtlarından, kanunun neşrinden sonra maaş tahsisi için müracaat edenler hakkında ne yolda muamele edileceğinin tefsirine dair Başvekâletten mevрут tezkere: (3/215) (Kavanini Maliye Encümenine)*

Takrirler

1. — *Burdur Mebusu Hüseyin Bâki Beyin; Mükellefin duyurunun tahsilât defterlerinde müfredatiyle gösterilmesine dair takriri (4/151) (Başvekâlete)*

2. — *Denizli Mebusu Mazhar Müfid Beyin; Divanı Muhasebatın her üç ayda bir tanzim edeceği raporları tetkik üzere Nizamnemei Dahilinin 89 ncu maddesi mucibince teşekkülü lâzımgelen Divanı Muhasebat Encümeninin teşkil ve bu bapta raporları tetkik ve Heyeti Umumiyeye bildirilmesi hakkında takriri.*

REİS — Okuyoruz efendim.

Riyaseti Celileye

Divanı Muhasebatın sarfiyat ve taahhüdatta muttali olacağı yolsuzluklar hakkında her üç ayda bir, rapor tanzimi ile Meclisi Âliye arzı malûmat eylemesi usulü Musasebatı Umumiye Kanununun yirmi üçüncü maddesi icabından

olduğundan Divanı Muhasebat faaliyete girdiği Haziran, Temmuz Ağustos 1339 aylarına ait yolsuz sarfiyat ve saire hakkındaki birinci raporu tanzim ve takdim edildiğini istihbar ettim. Devletin umuru mühimmesi maliyesine aidolan ve bilhassa yolsuz sarfiyat ve taahhüdât hakkındaki malûmat ve istitlâatı cânî bulunan bu raporların ehemmiyeti derkârdır. Nizamnamei Dahilînin seksendokuzuncu maddesi bu ehemmiyeti nazarı dikkate alarak, mezkûr maddede gerek muhasebe katiye kanun lâyihası ve gerekse sarfiyat ve taahhüdât hakkında her üç ayda bir Divan Muhasebat tarafından tanzim olunacak raporları tetkik ile, neticei tetkikatı mübeyyin yapılacak mazbata tabolunarak mebusana tevzi edileceği ve bunun için her şubeden intihabolunmak üzere beş kişilik bir Divanı Muhasebat Encümeni teşkil kılınacağı musarrah bulunduğundan salüfülarz yolsuz sarfiyat ve taahhüdât ve saire hakkındaki Divanı Muhasebat raporlarının tetkiki ve neticesinin bamazbata Meclise bildirilmesi zımında arz eylediğim madde mahsusu ahkâmına tevfiKAN derhal bir Divan Muhasebat Encümeninin teşkilini arz ve bu suretle mevaddı kanuniye ve nizamiye ahkâmının ehemmiyetle nazarı dikkate alınarak icabatına tevessül kılınmasını rica ve teklif eylerim.

Denizli
Mazhar Müfid

REİS — Efendim esasen nizamnamenin 89 neu maddesi mucibince bir Divan Muhasebat Encümeninin teşkili lâzımgelir. Bu takrir bir Divan Muhasebat Encümeninin biran evvel teşkilini teklif ediyor. Takriri reyî âlinize vaz'edeceğim.

VEHBİ B. (Karesi) — Mademki Nizamnamei Dahilîde musarrahtır. Reye konmaz efendim. Biran evvel Divanı Muhasebat Encümeni teşekkül etsin.

REİS — Binaenaleyh şubelerden rica edeceğiz, Divan Muhasebat Encümenine lâzımgelen âzaları intihabetsinler.

3. — *Karesi Mebusu Vehbi Beyin, Palamutluk - Ilca elektrikli dekovil hattı imtiyaz evrakının Meclise celbi hakkında takriri.*

REİS — Okunacak:

Riyaseti Celileye

Palamutluk - Ilca elektrikli dekovil hattı imtiyaz evrakının Meclisi Âliye celbini teklif eylerim.

MEHMED VEHBİ B. (Karesi) — Efendim dünkü celsede mesnuu âlileri oldu. Bukünkü za-bitlarda da birçok arkadaşların manzuru âlileri olmuştur. Palamutluk'tan, Ilca iskelesine kadar ki bizim bildiğimiz böyle, Vekil Beyefendi Akça iskelesine diyorlar ki arasında fark vardır. Yirmisekiz kilometre şose üzerine ki halkın doğrudan doğruya yapmış olduğu ve idarei hususiyeye aidolan şose üzerine dekovil hattı konuyor. Binaenaleyh emvali Hükümetten her hangi bir kumpanya ve şirket istifade ediyor. Buna mukabil mahallinin hiçbir istifadesi olmuyor. Ve hattâ rey ve mütalâası dahi almıyor. Bu; bittabi elde mevcut kanun mucibince Meclisi Âlice tetkik edilmek icâbeder ki - bunun tetkiki neticesinde hem mahallinin, hem milletin hukuku temin edilmiş olur. - Bendeniz bunu rica ediyorum. Celbedilsin, Nafia Encümenine tevdi edilsin, usulü dairesinde tetkik edilsin..

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Nafia ve İktisat encümenlerine..

VEHBİ B. (Devamla) — Evet, Nafia ve İktisat encümenlerine havale edilerek mevcut kanun dâhilinde tetkik edilmesini talebederim.

REİS — Efendim Vehbi Beyin takrirlerini reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın. Takrir kabul edilmiştir.

Men'i Müskirat Kanunu mucibince Türkiye haricine..

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Reis Bey o madde mükerrerdir. Yukarıda üçüncü maddenin aynıdır. (Yukarıdaki teklifi kanunidir sesleri)

4. — *Edirne Mebusu Faik Bey ve rüfekasının Men'i Müskirat Kanunu mucibince Türkiye haricine çıkarılmak üzere iddihar edilmiş olan müskirat ve şarapların tehiri inhası hakkında takriri (4/150) (Başvekalete)*

3. — REY İSTİHSALI

1. — *Mücadelei Milliyede şahidolan gönüllü ve kuvayn milliye zâbitan ve efrat ailelerine maaş tahsisi hakkındaki Kanununun ikinci defa reye vaz'.*

REİS — Bu kanunu ikinci defa reyi âlile-rine vaz'edeceğim. Kanunu kabul edenler be-yaz, reddelenler kırmızı rey puslası verecekler-dir.

IHSAN HAMİD B. (Ergani) — Yoklama usuliyile yapılması karangir olmuştu. Lûtfen yoklama ile olsun.

REİS — Peki efendim. Yoklama ile yapıla-caktır. Henüz reylerini istimal etmemiş rüfeka

varsa lûtfen reylerini istimal buyursunlar. İs-tihsali âra muamelesi hitam bulmuştur. Neticei ârayı arz ediyorum. Reye iştirak eden âzanın adedi (156) dir. 149 rey kabul, 3 ret 1 müsten-kif vardır. Binaenaleyh kanun, 149 reyle ekse-riyetle kabul edilmiştir. Âra istihsalinden son-ra rey veren üç zatın reyleri de ihracedilmiş-tir.

Efendim Leylei Regaip münasebetiyle Cu-martesi günü saat birbuçukta içtima etmek üze-re Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 3,15

Mücadehede Milliyede şehidolan gönüllü ve Kuvayı Milliye zâbitan ve efrat ailelerine
maaş tahsisine dair Kanun hakkında iki nci defa istihsal edilen reylerin neticesi

Reye iştirak edenler	: 156
Kabul edenler	: 149
Reddedenler	: 3
Müstenkifler	: 1

(Kabul edenler)

Artvin: Hilmi Bey. Ardahan: Halid Paşa, Talât Bey. Adana: Kemal Bey. Alksaray: Besim Atalay Bey, Neşet Bey. Amasya: Nafiz Bey, Ali Rıza Efendi, Esad Bey. Antalya: Ahmed Saki Bey. Ankara: İhsan Bey, Şakir Bey. Aydın: Tahsin Bey. Edirne: Hüseyin Rıfki Bey. Ordu: Hamdi Bey, Halil Bey, İsmail Bey, Recai Bey. Erzurum: Halet Bey. Ergani: İhsan Hâmid Bey, Kâzım Bey. İzmir: Seyyid Bey, Mahmud Celâl Bey, Osmanzade Hamdi Bey, Rahmi Bey. Urfa: Ali Bey, Yahya Kemal Bey. İzmit: Mustafa Zeki Bey, İbrahim Süreyya Bey, Mustafa Bey, Safet Bey, İbrahim Bey, Şükrü Bey. Elâziz: Hüseyin Bey, Muhiddin Bey, Mustafa Bey. İsparta: Hüseyin Hüsnü Efendi, Hafız İbrahim Efendi, Mükkerrem Bey. İstanbul: İsmail Canbolat By, Hamdullah Subhi Bey, Fethi Bey, Akçuraoğlu Yusuf Bey, Hamdi Bey, Hüseyin Rauf Bey. Eskişehir: Emin Bey. Ertuğrul: Halil Bey, Rasim Bey, Dr. Fikret Bey, Ahmed Bey. Bayezid: Süleyman Sudi Bey, Şefik Bey. Bursa: Refet Bey, Neati Bey, Mustafa Fehmi Efendi. Burdur: Hüseyin Baki Bey. Bozok: Süleyman Sırrı Bey, Hamdi Bey, Bolu: Falih Rıfki Bey, Şükrü Bey, Emin Cemal Bey, Cevad Abbas Bey. Biga: Mehmed Bey, Şükrü Bey. Tekirdağ: Cemil Bey. Tokat: Mustafa Bey. Canik: Süleyman Necmi Bey, Cavid Paşa. Cebelibereket: Avni Bey. Çorum: Ferid Bey, İsmet Bey, Dr. Mustafa Bey, İsmail Kemal Bey. Hakkâri: Nazmi Bey. Dersim: Ahmed Şükrü Bey, Feridun Fikri Bey. Denizli:

Mazhar Mufid Bey, Necib Ali Bey. Diyarbakir: Zülfi Bey, Mehmed Bey. Rıza: Ekrem Bey, Ali Bey, Esad Bey, Rauf Bey. Zonguldak: Halil Bey, Yusuf Ziya Bey, Ragıb Bey. Siird: Halil Hulki Efendi, Sivas: Halil Turgut Bey, Ziya Bey. Trabzon: Ahmed Muhtar Bey. Gazianteb: Ali Cenani Bey, Kılıç Ali Bey, Hafız Şahin Efendi, Kırkkilise: Dr. Fuad Bey. Karesi: Ahmed Süreyya Bey, Vehbi Bey, Ali Şuuri Bey, Haydar Âdil Bey. Karahisarı Şarki: İsmail Bey, Ali Süruri Efendi. Karhisarı Sahib: Ruşen Eşref Bey, Ali Bey, Musa Kâzım Bey, İzzet Ulvi Bey. Kastamonu: Halid Bey, Ali Rıza Bey, Necmeddin Molla Bey, Hasan Fehmi Efendi, Ahmed Mahir Efendi. Kozan: Ali Saib Bey, Ali Şadi Bey. Konya: Musa Kâzım Efendi, Mustafa Efendi, Naim Nazım Efendi. Kayseri: Sabit Bey.

Kırşehir: Yahya Galib Bey, Mahbup Efendi. Gelibolu: Celâl Nuri Bey. Gümüşane: Hasan Fehmi Bey, Veysel Rıza Bey. Kângırı: Ziya Bey, Rifat Bey. Kütahya: Ragıb Bey, Nuri Bey, Recib Bey. Giresun: Şevket Efendi, Tahir Efendi, Kâzım Bey, Hacim Muhiddin Bey. Mardin: Yakup Kadri Bey, Necib Bey, Abdürrezak Çelebi Efendi, Devriş Bey, Abdülhamid Bey. Mersin: Besim Bey. Maraş: Hacı Mehmed Efendi, Midhat Efendi, Tahsin Bey. Malatya: Dr. Mehmed Hilmi Bey. Menteşe: Yunus Nâdi Bey, Esad Efendi. Muş: Osman Kadri Bey, Hacı İlyas Sami Efendi, Ali Rıza Bey. Niğde: Galib Bey. Van: Münib Bey, Hakkı Bey, İbrahim Bey.

(Reddedenler)

Erzurum: Cazım Efendi, Kastamonu: Mehmed Bey. Konya: Mustafa Feyzi Efendi.

(Müstenkifler)

Erzurum: Ziya Bey.